

| P LA DE
| D ESENVOLUPAMENT
| T URÍSTIC DE MENORCA

ANNEX III

INFORME ANÀLISI DAFO

CONSELL INSULAR
DE MENORCA

DIRECCIÓ DEL PLA: Elena Costa, directora insular d'Ordenació Turística del Consell Insular de Menorca

COORDINACIÓ TÈCNICA: Marta Pérez, consultora en turisme i medi ambient

EQUIP DE REDACCIÓ: Marta Pérez, consultora en turisme i medi ambient, i Lorena Mezquida, Consell Insular de Menorca

ASSESSORAMENT TÈCNIC I INVESTIGACIÓ EN EL PROCÉS DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA: Charo Otegui Pascual, Professora d'Antropologia del Turisme - Universitat Complutense de Madrid. Ex Degana de la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia - Universitat Complutense de Madrid

REVISIÓ I NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA: Consell Insular de Menorca

SETEMBRE 2017

| ÍNDEX |

1. INTRODUCCIÓ	4
2. QUÈ ÉS UNA DAFO?.....	5
3. DADES TÈCNiques SOBRE EL FORMULARI.....	6
4. PERFIL DELS PARTICIPANTS	7
4.1. REPRESENTACIÓ.....	7
4.2. RANG D'EDAT	7
4.3. SEXE.....	8
5. RESULTATS - DEBILITATS	9
6. RESULTATS - AMENACES	12
7. RESULTATS - FORTALESES	14
8. RESULTATS - OPORTUNITATS	16
9. GRUPS DE TREBALL DAFO – GRUPS D'ESTRATÈGIA.....	17
10. CONCLUSIONS	21

| 1. INTRODUCCIÓ

El Pla de desenvolupament turístic de Menorca (PDT) és un pla on s'han de definir les accions, tàctiques i estratègies per a 6 eixos:

1. Territori i medi ambient
2. Producte turístic
3. Qualitat turística
4. Promoció i informació turística
5. Societat, formació i ocupació
6. Infraestructures, transports i accessibilitat

En la definició d'aquestes accions a curt, mitjà i llarg termini el PDT vol comptar amb l'opinió de la societat menorquina. Per aquest motiu s'han dissenyat un conjunt d'accions de participació ciutadana entre les quals hi ha l'elaboració d'una anàlisi de les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats (anàlisi DAFO) de Menorca com a destinació turística i la realització de posteriors grups de feina amb les entitats i associacions locals.

Amb l'anàlisi DAFO s'ha aconseguit analitzar amb les entitats i associacions la situació actual del destí tant pel que fa a aspectes interns com externs i tant positius com negatius. Els resultats d'aquest exercici DAFO s'han treballat presencialment, mitjançant grups de feina, per tal de pensar i elaborar conjuntament accions a curt, mitjà i llarg termini que acabaran formant part del Pla d'acció del PDT.

Aquest informe fa un resum dels temes que han estat motiu de debat i com a part final conté les conclusions extretes de les aportacions del grup de feina.

Susana Irene Mora Humbert

Presidenta del Consell Insular de Menorca

2. QUÈ ÉS UNA DAFO?

La metodologia DAFO (debilitats-amenaces-fortaleses-oportunitats) és una eina molt emprada per elaborar el diagnòstic de la situació actual en processos de planificació estratègica. Es tracta de descriure les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats de Menorca com a destí turístic seguint els criteris següents:

- Les DEBILITATS són les mancances i limitacions desfavorables pròpies del destí.
- Les AMENACES són els factors desfavorables externs que afecten el destí.
- Les FORTALESES són les característiques i aspectes favorables propis del destí.
- Les OPORTUNITATS són els factors externs que són favorables al destí.

Figura 1. Anàlisi DAFO

3. DADES TÈCNIQUES SOBRE EL FORMULARI

L'anàlisi DAFO està dirigit a entitats i associacions locals de l'illa. Per recollir les respostes dels col·lectius, es va crear un formulari en línia mitjançant l'aplicació Google ([enllaç a formulari](#)). El formulari es va fer arribar per correu electrònic.

El formulari va estar actiu de 19 de desembre de 2016 a 23 de gener de 2017 i s'han recollit un total de 26 respostes vàlides.

El formulari tenia dues parts:

- Una primera pàgina de presentació del formulari.
- En la segona part hi havia una petita explicació sobre què és una anàlisi DAFO, les caselles per respondre la DAFO i una darrera part on es demanaven algunes dades al respondent (representació, rang d'edat i sexe).

RESUM	
Tipus	en línia
Software	Google Forms
Temps de recollida de dades	de 19 de desembre de 2016 a 23 de gener de 2017
Total respostes vàlides	26 respostes vàlides
Difusió	Correu electrònic

Taula 1. Resum de les principals característiques del formulari DAFO

4. PERFIL DELS PARTICIPANTS

En aquest apartat es mostren les dades relatives al perfil de la persona que ha contestat el formulari (representació, edat i sexe).

4.1. REPRESENTACIÓ

De les 26 persones que han contestat el formulari DAFO, 13 són empresaris (50 %), 7 són representants d'entitats i associacions locals (27 %), 5 són representants institucionals (19 %) i només una persona ha contestat en nom d'una associació ciutadana (3 %).

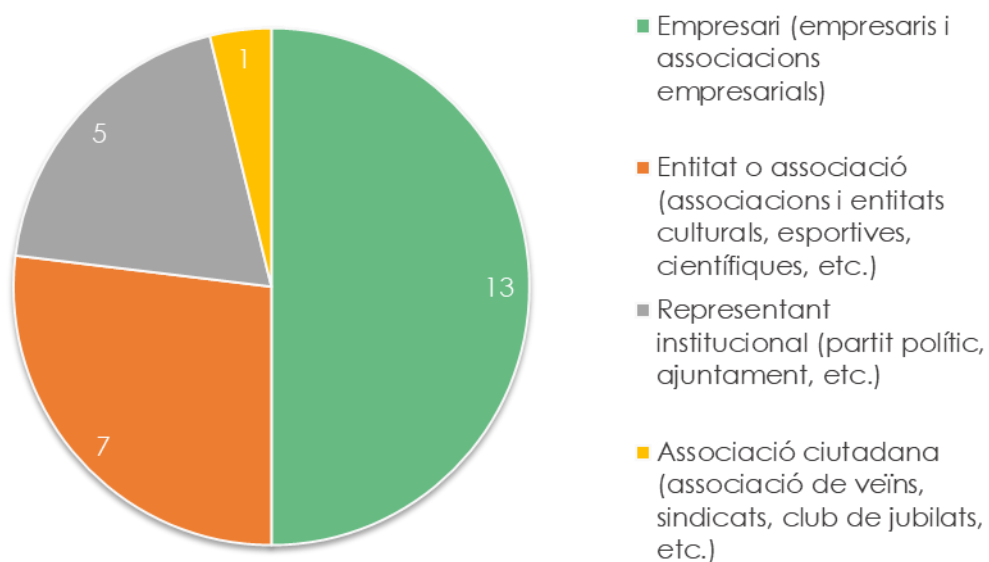

Figura 2. Representació dels participants al formulari (freqüències)

4.2. RANG D'EDAT

Pel que fa al rang d'edat, 7 de les persones que han contestat tenen més de 60 anys (27 %), 7 més tenen entre 45 i 59 anys (27 %), 9 tenen entre 30 i 44 anys (35 %), només 1 és menor de 30 anys (3 %) i dues persones no han contestat aquesta qüestió (6 %).

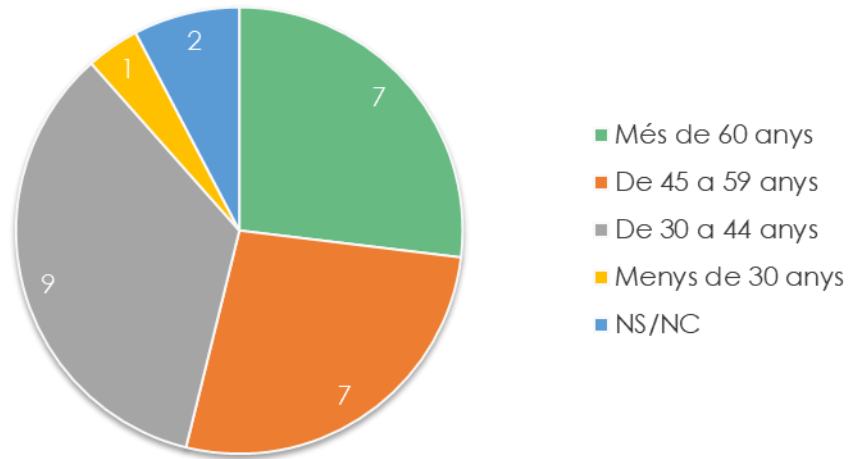

Figura 3. Rang d'edat dels participants al formulari (freqüències)

4.3. SEXE

Pel que fa al sexe de les persones que han contestat el formulari, 13 de les 26 són homes (50 %), 11 són dones (44 %) i 2 no han contestat aquesta pregunta (6 %).

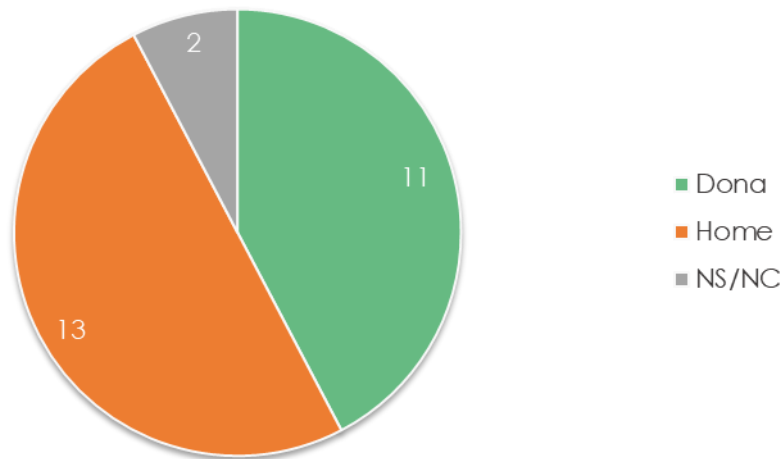

Figura 4. Sexe dels participants al formulari (freqüències)

| 5. RESULTATS - DEBILITATS

1. INFORMACIÓ

- » Manca de senyalització i d'aparcaments públics als monuments talaiòtics
- » Mala informació turística, mapes massa bàsics i comercials

2. SERVEI TRANSPORT PÚBLIC

- » Manca transport públic a l'hivern
- » Maca d'informació
- » Més rutes de transport públic
- » Transport públic amb portabicicletes

3. FORMACIÓ I TREBALL

- » Manca d'emprenedors
- » Salaris baixos i molta rotació dels llocs de feina
- » Deixar fugir joves menorquins preparats a països estrangers per trobar feines qualificades
- » Falta d'implicació del sector públic i privat en la formació professional

4. QUALITAT DE SERVEI

- » Baixa relació qualitat/preu
- » Mala qualitat de servei
- » Manca de professionals en els serveis turístics en general i amb coneixement d'idiomes

5. PROMOCIÓ

- » Manca promoció turística pròpia
- » Manca promoció de l'oci a Menorca
- » Manca promoció producte local
- » Marca de Menorca molt dèbil, mal posicionament
- » La promoció no s'ajusta a la realitat
- » Es ven tranquil·litat i el turista troba aglomeracions, mala publicitat

6. OFERTA

- » Manca allotjament obert a l'hivern
- » Manca d'oferta a l'hivern
- » Manca oferta d'oci
- » Oferta poc accessible
- » Oferta allotjament poc competitiva (baixa qualitat i preu elevat)
- » Cal diversificar l'oferta
- » Planta hotelera obsoleta
- » Degradació d'edificis ja amortitzats

- » Concentració comercial excessiva i reducció de l'oferta local
- » Excessiva dependència del tot inclòs
- » Poca oferta cultural a l'estiu (Teatre Principal, etc.)
- » Dificultat per mantenir les ofertes de gastronomia de qualitat
- » Poca adaptació de la majoria d'hotels a una temporada més llarga

7. RECURSOS NATURALS I MEDI AMBIENT

- » No es fa una aposta clara pel medi ambient, compromís medi ambiental ha de ser molt fort
- » Recursos i territori limitats enfront de creixement turístic
- » Manca d'aigua, mala qualitat i mala gestió del consum
- » Concentració de fems als mesos d'estiu
- » Gestió de l'aigua i de l'energia
- » Brutícia de plàstics a les platges en temporada baixa
- » Poca autosuficiència

8. CAMÍ DE CAVALLS

- » Disseny deficient
- » Problemes d'erosió mal solucionats
- » Manca punt d'acollida de caminants pel Camí de Cavalls i control de nombre d'usuaris
- » Manquen espais d'avituellament
- » Manca de serveis mínims, sobretot a la zona nord
- » Massificació de participants BTT no respectant zones delicades
- » Disseny inadequat d'alguns camins rurals per al cicloturisme

9. ADMINISTRACIÓ

- » Manca implicació sector públic i privat en la formació professional
- » No hi ha una estratègia de feina conjunta i planificada, Administració, sector turístic i societat
- » Manca de continuïtat en polítiques de foment del turisme
- » Manca de continuïtat dels marcs jurídics
- » Manca Pla insular de costes
- » Manca Pla de reducció de residus, mal funcionament del reciclatge, residus dels creuers
- » Manca de control i regulació dels habitatges de vacances
- » Manca centre interpretació reserva de biosfera
- » Excés embarcacions, poc control, ancoratge a les praderies de posidònia
- » Manca de control dels pescadors submarins furtius de la reserva marina i de vaixells de Mallorca. Campionats de pesca submarina i de volantí
- » Permetre que es prenguin decisions que afecten Menorca des de fora
- » Polítiques contradictòries i sobre regulació que condiciona poder oferir serveis i infraestructures de qualitat d'acord amb el mercat que es vol captar o fidelitzar.

- » Errors en la planificació urbanística que condueixen a la pèrdua de població dels centres urbans

10. SECTOR EMPRESARIAL

- » Manca inversió de les empreses
- » Llocs de feina de qualitat

11. SOCIETAT

- » Part de la població no està a favor del turisme
- » Població poc sensibilitzada amb el turisme, sentiment ambigu davant el turisme
- » Manca de respecte per l'illa de treballadors de fora

12. INFRAESTRUCTURES

- » Pocs carrils bici i mala senyalització
- » Manca de manteniment d'infraestructures
- » Mala cobertura telefònica a zones turístiques
- » Manca de wifi als espais públics
- » Manca d'infraestructures per a tota la gent que arriba a l'estiu
- » Ampliació d'infraestructures i costa
- » Falta d'avaluació a l'hora de construir infraestructures (a vegades exagerades)
- » Pèrdua de qualitat en les noves edificacions

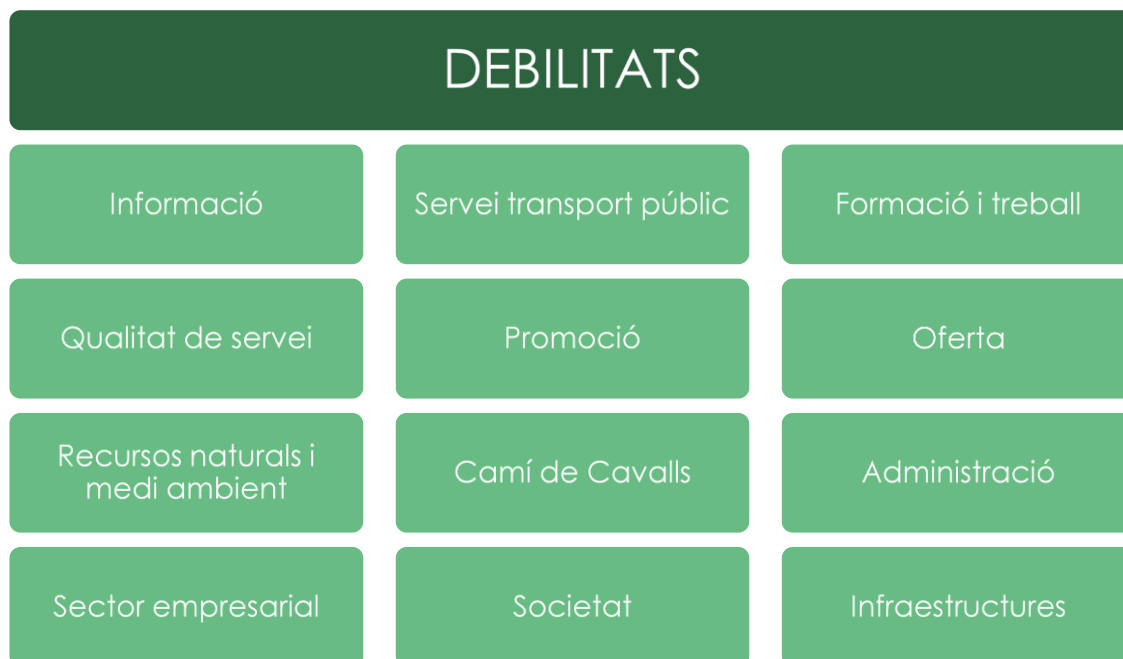

Figura 5. Temes resultants de l'apartat de debilitats de l'anàlisi DAFO

6. RESULTATS - AMENACES

1. CANVI CLIMÀTIC I ESGOTAMENT DE RECURSOS NATURALS

- » Conseqüències del canvi climàtic: sequera, posidònia, àrea de platges, destrucció de molls, temporals de vent forts, pluges torrencials, augment de la temperatura, emissions, etc.
- » Perill d'esgotament de recursos naturals

2. MASSIFICACIÓ

- » Perill de massificació
- » Falses notícies de massificació
- » Saturació de platges als mesos de juliol i agost
- » Massificació turística que creix al juliol i agost
- » Aparcaments i problemes d'accés a algunes platges
- » Saturació d'embarcacions a les platges els mesos d'estiu

3. MODEL ECONÒMIC FRUIT DEL TURISME – TERCIARITZACIÓ DE L'ECONOMIA

- » Perill de dependència econòmica del turisme
- » Els beneficis econòmics del turisme no queden a l'illa
- » Perill de terciarització de la vida i el territori
- » Excessiva dependència dels majoristes de viatges

4. COMPETITIVITAT – COMPETÈNCIA – NOUS ESCENARIS

- » Brexit
- » Crisi global
- » Terrorisme
- » Competència més ben preparada amb preus més baixos
- » Recuperació dels països competidors que farà que perdem quota de mercat
- » Altres destinacions amb més oferta complementària

5. ESTACIONALITAT

- » Transport aeri i marítim: falta de freqüències a l'estiu i a l'hivern
- » Excessiva dependència del sol i platja

6. INSULARITAT I TRANSPORT

- » Dependència del transport aeri
- » Falta de connectivitat aèria
- » Falta tarifa plana amb Mallorca
- » Dependència del transport marítim
- » Falta de connectivitat marítima

Figura 6. Temes resultants de l'apartat de d'amenaces de l'anàlisi DAFO

| 7. RESULTATS - FORTALESES

1. CARACTERÍSTIQUES FÍSiques

- » Clima
- » Diversitat de recursos
- » Bona conservació mediambiental
- » Poca contaminació atmosfèrica
- » Bones infraestructures (carretera)
- » Infraestructura hotelera
- » Habitatges turístics

2. CARACTERÍSTIQUES SOCIALS

- » Caràcter de la població local
- » Seguretat/tranquil·litat
- » Estabilitat social i política
- » Bon acolliment al turisme
- » Estil i ritme de vida
- » Associacionisme
- » Consciència vers la protecció del medi ambient i el territori
- » Destinació poc coneguda

3. ENTORN

- » El camp menorquí / Ramaderia ecològica
- » Paisatge/barrancs/espais naturals/geologia
- » Controlada explotació urbanística/ Conservació del territori
- » Poca contaminació atmosfèrica
- » Reserva de biosfera

4. CULTURA, PATRIMONI I HISTÒRIA

- » Festes populars
- » Herència cultura i història anglesa
- » Xarxa de museus / Centres d'art / Xarxa monuments arqueològics
- » Menorca Talaiòtica
- » Jornades artístiques als pobles de Menorca
- » Mercats de nit
- » Concerts de música i festivals de música
- » Cinema
- » Oferta cultural d'hivern
- » Òpera

5. MAR

- » Turisme nàutic / Regates de vaixells
- » Vela llatina/ Escola de vela llatina
- » Recuperació del patrimoni marítim
- » Platges i costa
- » Gestió de ports com a generadors d'activitat turística/creuers

6. RUTES I CAMINS

- » Camí de Cavalls
- » Xarxa de camins rurals

7. PRODUCTE LOCAL I GASTRONOMIA

- » Vi
- » Artesania local
- » Avarques menorquines
- » Gastronomia

8. MARC NORMATIU

- » Aprofitar el moment de revisió i elaboració de plans insulars, com el Pla territorial insular (PTI), el Pla d'ocupació, etc.
- » Regularització de nous tipus d'allotjament

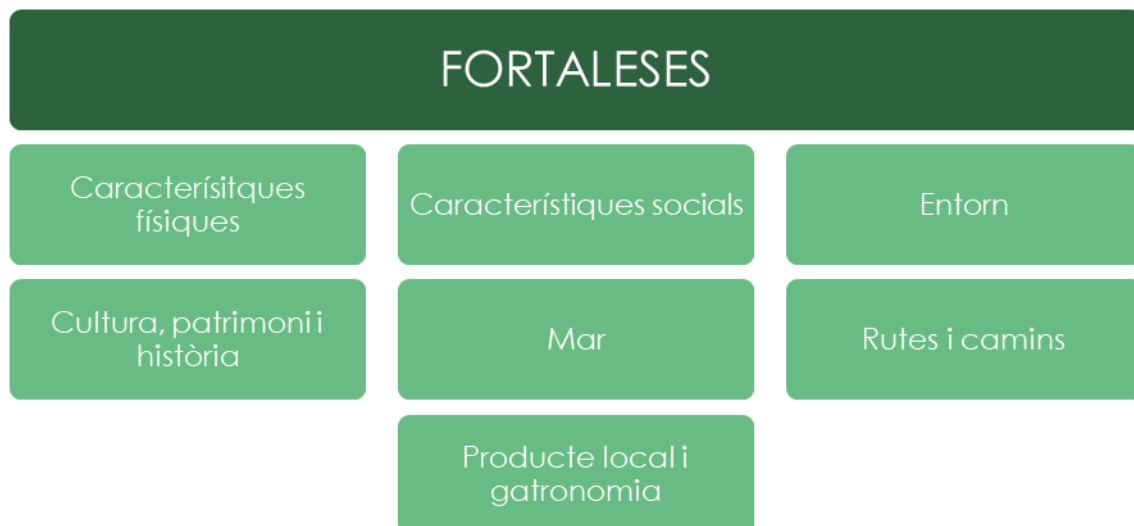

Figura 7. Temes resultants de l'apartat de fortaleses de l'anàlisi DAFO

| 8. RESULTATS - OPORTUNITATS

1. CANVIS EN LES PREFERÈNCIES DELS TURISTES

- » Turista més interessat en destins exclusius i autèntics
- » Turista que evita destins massificats i banalitzats

2. MILLORA DE L'ECONOMIA

- » Més mercat, més famílies amb possibilitat de venir de vacances

3. CRISI DESTINS COMPETIDORS

- » Més mercat per a destins segurs
- » Oportunitat de fidelitzar els turistes «prestats» d'altres destinacions amb problemes de seguretat

4. UBICACIÓ

- » Proximitat a principals mercats emissors

Figura 8. Temes resultants de l'apartat d'oportunitat de l'anàlisi DAFO

9. GRUPS DE TREBALL DAFO – GRUPS D'ESTRATÈGIA

Una vegada feta l'anàlisi dels resultats DAFO, es van organitzar 3 jornades de treball amb entitats i associacions locals per mostrar els resultats de l'anàlisi i treballar conjuntament en la proposta d'estratègies a curt, mitjà i llarg termini sobre els temes apareguts a la DAFO.

Les entitats i associacions locals que han participat en un taller o més són:

- GOB Menorca
- Guies de Menorca
- Unió Excursionista de Menorca (UEM)
- Associació d'Empresaris Agraris de Menorca (AGRAME)
- Menorca Activa
- Amics de la Mar
- Associació Hotelera de Menorca (ASHOME)
- Unió General dels Treballadors (UGT)
- Comissions Obreres (CCOO)
- Col·legi d'Arquitectes de les Illes Balears (COAIB)
- Observatori Socioambiental de Menorca (OBSAM)
- Ajuntament de Ciutadella
- Ajuntament de Maó
- Ajuntament de Ferreries
- Ajuntament d'Alaior
- PI Menorca
- Institut Joventut Menorca
- Més per Menorca

Figura 9. Imatge d'una sessió de grup de treball

PRINCIPALS RESULTATS DELS GRUPS D'ESTRATÈGIA

Durant les 3 jornades de feina amb els grups d'estratègia s'han tractat tots els temes que han sorgit de l'anàlisi DAFO i a continuació es presenten els principals resultats/conclusions d'aquests grups de treball.

AMENACES I DEBILITATS

S'ha de consolidar una marca turística pròpia per a Menorca que posi en valor la filosofia reserva de biosfera en el model turístic, entenent per «reserva de biosfera» el concepte holístic que abraça paisatge, medi ambient, forma de vida menorquina, patrimoni cultural i històric i producte local.

S'han de crear i promocionar productes afins a aquest model, especialment per a temporada mitjana i baixa, i sensibilitzar la població sobre la importància del turisme i de la figura de la reserva de biosfera per a l'illa de Menorca.

Pel que fa al transport extern el principal problema és el cost i la poca connectivitat de l'illa, particularment durant els mesos de temporada mitjana i baixa. S'ha de treballar per disminuir el cost (subvenció transport) i millorar la connectivitat (crear oferta).

S'ha de millorar el transport públic per a ús turístic —i també local— augmentant parades, horaris i freqüències. S'ha de millorar i establir noves línies de transport públic entre zones urbanes, a zones turístiques i entre aquestes, a platges i en la línia Maó-Aeroport. S'ha de facilitar el transport de bicicletes en els vehicles, per exemple posant portabicicletes. Cal pensar a establir una tarifa integrada que permeti agafar diversos vehicles dins un període de temps sense haver de pagar cada vegada que es puja a un vehicle diferent.

És important donar una imatge unificada pel que fa al material, senyalització turística i oficines d'informació turística. Es proposa fer un acord polític en aquest sentit. També cal diversificar la informació que es facilita al turista i que no estigui centrada exclusivament en el sol i platja.

El producte local es veu com una oportunitat i és important posar en valor la bona producció local, donant suport als petits i mitjans hotels que consumeixen producte local i animant els grans hotels a fer-ho també.

La xarxa viària presenta alguns aspectes que convé resoldre, com per exemple els problemes d'aparcaments en indrets amb una elevada afluència turística (platges, monuments, fars, etc.) o la millora de la carretera general i els accessos tant a zones urbanes com no urbanes.

L'economia de l'illa està altament terciaritzada i es detecta la necessitat de formació i professionalització dels treballadors turístics. Menorca té un nínxol important de mercat laboral en el sector turístic, que no sempre ha d'estar lligat només als serveis de restauració o hostaleria, sinó també amb altres aspectes com ara la investigació o la consultoria turística.

El paper de l'Administració és clau en el desenvolupament turístic de l'illa i és necessari equilibrar/igualar els requeriments legals per a tots els tipus d'allotjament turístics. S'ha de consolidar un marc jurídic estable i continu. S'ha de simplificar la normativa turística i regular l'oferta il·legal.

OPORTUNITATS I FORTALESES

La població menorquina és hospitalària i amable amb el turista tot i que l'elevada arribada de turistes, especialment els mesos més calorosos de l'estiu, provoca una sensació de massificació del territori per part dels locals però que no és percebuda com a tal pels turistes.

Menorca ha estat coneguda fins ara com una destinació gairebé exclusiva de sol i platja. Tenim l'oportunitat de mostrar l'ampli ventall de recursos dels quals disposa l'illa i, per tant, ser un destí nou per a certs mercats.

La important tradició cultural i històrica de l'illa pot atreure turistes. Es proposa pensar en iniciatives en aquest sentit (p. e. Setmana de l'Òpera) i crear una agenda cultural

Única en coordinació ajuntaments–CIM–iniciatives privades i que puguin fer servir els establiments turístics per informar els seus clients sobre l'oferta cultural de l'illa.

Es posa de manifest la necessitat de definir el model de Camí de Cavalls i actuar en consonància. També es fa menció que concentrar els turistes senderistes/cicloturistes en el Camí de Cavalls pot ajudar a evitar l'erosió difusa del territori a través de l'ús indiscriminat d'altres camins rurals.

Es veu la mar com un gran potencial turístic per a Menorca. Demanen pensar en iniciatives per crear un producte nàutic fora de la temporada turística alta.

El turista està interessat en el producte local i la gastronomia, que es veuen com un valor afegit i diferenciador per a Menorca. Es posa de manifest la necessitat de donar suport al sector primari, especialment l'agroramader com a principal productor de productes locals gastronòmics, però sobretot pel seu paper en el manteniment del paisatge agroforestal tan característic de l'illa.

| 10. CONCLUSIONS

L'exercici DAFO i els posteriors grups d'estratègia realitzats amb entitats i associacions en el marc del procés de participació ciutadana del Pla de desenvolupament turístic de Menorca (PDT) han servit per analitzar de forma conjunta la situació actual del turisme a l'illa, tant en els aspectes positius com en els negatius i tenint en compte tant els aspectes propis de l'illa com els que són externs a la destinació, i proposar un conjunt d'accions a curt, mitjà i llarg termini que conformin les estratègies, tàctiques i accions del Pla d'acció del PDT.

Les principals amenaces per les quals es veu afectada Menorca estan relacionades amb la massiva i estacional arribada de turistes, que crea problemes a l'entorn i malestar a la població; el canvi climàtic i l'esgotament de recursos naturals, que cobra molta més importància en destinacions insulars com Menorca per la proximitat a la mar i la limitació dels recursos naturals; la tendència a altres escales (nacional, europea, mundial) a terciaritzar l'economia i basar-la principalment en els serveis turístics; la condició d'insularitat, que es manifesta en problemes de transport, i finalment la competència d'altres destins amb preus més baixos i l'aparició de nous escenaris com el Brexit, la crisi global o el terrorisme, que poden arribar a afectar la destinació.

Pel que a les debilitats, el resultat del DAFO mostra un llista diversa i àmplia de debilitats relacionades amb la informació turística i el servei de transport públic; la formació i el treball del sector turístic; la qualitat del servei turístic, la promoció i l'oferta turística; els recursos naturals i el medi ambient, el Camí de Cavalls; el paper de l'Administració en l'àmbit turístic; el sector empresarial i la societat, i finalment les infraestructures.

Les propostes dels grups d'estratègia en relació amb les amenaces i debilitats van ser diverses. Pel que fa al transport extern es van proposar iniciatives per reduir el cost i augmentar la connectivitat, especialment aèria, en els mesos de temporada baixa i mitjana, així com donar una millor formació als treballadors i aprofitar nous nínxols de mercats dels serveis turístics. Es va posar de manifest la necessitat de definir una marca turística pròpia i forta per a l'illa relacionada amb el concepte més holístic de la reserva de biosfera de Menorca i treballar en la creació de productes i serveis relacionats amb aquesta marca. Pel que fa als transport públic es van esmentar algunes iniciatives dirigides a millorar freqüències, horaris i parades.

La imatge turística de Menorca s'ha d'unificar i plasmar en els diversos materials i senyalitzacions turístiques que s'ofereixen als turistes, i en relació amb el paper de l'Administració i els marcs jurídics les principals demandes van estar orientades a crear marcs jurídics estables i continus, equilibrar i simplificar la normativa turística i regular l'oferta il·legal.

Les oportunitats que poden beneficiar Menorca són principalment el canvi en les preferències dels turistes, que van dirigides a destinacions com Menorca; la millora de l'economia, que es tradueix en més possibilitats per a les persones d'anar de

vacances; la crisi dels destins competidors, que provoca una major quota de mercat cap a Menorca, i finalment la ubicació estratègica de l'illa, que fa que estigui pròxima als principals mercats emissors.

Les fortaleses de Menorca com a destí turístic també són moltes i diverses segons els resultats del DAFO. Les característiques físiques i socials definidores de Menorca; l'entorn ben conservat i la riquesa de paisatge; l'elevada i rica cultura, patrimoni i història de l'illa; la mar que rodeja més de 200 km de costa; l'existència del Camí de Cavalls i d'una important xarxa de camins rurals, i el ric i divers producte i gastronomia local.

En relació amb les oportunitats i fortaleses es va posar de manifest la importància de potenciar l'ampli ventall de recursos turístics diferents del "sol i platja", especialment pel que fa a la cultura/història/arqueologia, la mar i el producte local, i es van esmentar algunes iniciatives al respecte. Quant al Camí de Cavalls es va demanar definir el model del camí i estudiar l'adequació de potenciar una xarxa àmplia de camins rurals o concentrar el turisme de senderisme i cicloturisme pel Camí de Cavalls.

Amb aquesta feina realitzada es posa de manifest que Menorca té un gran potencial turístic si els esforços en la gestió i planificació turística s'orienten a posar en valor les fortaleses del destí i a minimitzar o corregir les debilitats. Tanmateix és important no oblidar els aspectes externs al destí que ens poden beneficiar i per tant cal saber aprofitar les oportunitats, però sense oblidar l'existència d'unes amenaces externes a la destinació que ens poden afectar negativament. Treballar tenint en compte aquesta visió de conjunt és el que permetrà a l'illa poder establir un pla d'acció turístic complet i que perduri en el temps.